

andet hæftet sig ved det underskud, kørselsafdelingen giver: ifølge det interne regnskab så afdelingens regnskab for 1957 således ud:

	Omkostninger	Indtægter
Udført kørsel (beregnet til vognmandstakster)		225.000
Løn til chauffører m. v.	120.000	
Benzin, olie etc.	50.000	
Reparation og vedligeholdelse af automobiler	20.000	
Afskrivning på automobiler	30.000	
Garagers drift	5.000	
Administrationsudgifter og diverse	25.000	
Underskud		25.000
	250.000	250.000

Gør rede for Deres synspunkter vedrørende problemets bevarelse eller nedlæggelse af kørselsafdelingen.

II.

Sammenlign den afsætningsøkonomiske situation for en forretning, der handler med damekjoler og -frakker, og for en tobaksforretning.

Begge opgaver skal besvares. Opgaverne besvares lige udførligt.

Handelshøjskolen i København.

Den erhvervsøkonomiske eksamen 1958.

Erhvervsøkonomi III (uden hjælpemidler). Til opgavens besvarelse gives 4 timer.

Hvad forstår man ved virksomhedens uformelle organisation?

Hvordan kan ledelsen få oplysning om denne, og hvilke interesse har man i disse oplysninger?

Handelshøjskolen i Århus.

Diplomprøven i regnskabsvæsen 2. del 1958.

8 timers hovedopgave (uden hjælpemidler).

I.

En større entreprenørvirksomhed i Århus, Betomur A/S, der ud over bygningsarbejder i beton udfører udgravnings- og kloakeringsarbejder over hele landet samt ejer og administrerer fire større ejendomme i Århus, har henvendt sig til Dem og bedt Dem udarbejde forslag til modernisering af den regnskabsmæssige forretningsgang.

Særligt ønsker man et regnskabsvæsen med et kontosystem, som giver aktuelle oversigter over de enkelte accepterede entreprisens afvikling og produktionsudgifter, hvorfor der også må anvendes et blanketsystem, som muliggør hurtig og systematisk belastning af såvel direkte som indirekte omkostninger.

I forbindelse med tilrettelæggelsen af ejendomsselskaberne skal medtages forslag til konti og konteringsinstruks vedrørende opførelsen af selskabets projekterede nye ejendom, idet man ønsker at kunne følge afviklingen af de enkelte leverandørentrepriser samt påløbne byggeomkostninger.

Der stilles krav om at anvende maskinel gennemskrivningsbogføring uden opdeling i flere adskilte bogføringskredse.

II.

Selskabet, der har hovedkontor i Århus, udfører alle større arbejder efter accepterede tilbud, medens ekstra arbejde i forbindelse med entrepriser udføres efter regning, ligesom en del mindre arbejder er regningsarbejde.

På enkelte større arbejdspladser er der indrettet midlertidige filialkontorer, der foretager udregning og udbetaling af arbejds løn, som hæves ved checks på lokal bankkonto, hvortil de nødvendige beløb overføres fra hovedkontorets bankkonto. Sådanne større entreprisarbejder er for tiden i gang i Aalborg, Viborg, Esbjerg og Fredericia, og disse steder ledes arbejdet af en ingeniør, medens arbejdet på andre pladser ledes af en overformand eller formand, der er under direkte tilsyn fra hovedkontoret.

Arbejderne lønnes efter gruppeakkord eller med timeløn.

Materialer indkøbes normalt gennem hovedkontoret og leveres hovedsageligt direkte til arbejdspladserne, men mindre suppleringskøb, der betales af hovedkontoret, foregår fra arbejdspladserne. Ved hovedkontoret er der oplagsplads, som ledes af en lagerforvalter, hvorunder sorterer et mindre lager af cement, jern og sten etc. foruden forskelligt materiel som stilladser, gravemaskiner, blandemaskiner, lastbiler, skure m. m., der ikke for tiden er i anvendelse på arbejdspladserne.

Tilbud på arbejder afgives på grundlag af forkalkulationer, der udarbejdes af den tekniske ledelse. Efter accept af tilbud fremkommer entrepris kontrakter med bilag, der ved arbejdets igangsættelse danner grundlag for de fornødne ordrer og rekvisitioner.

En del arbejder strækker sig over flere år, men betalingen indgår i rater, som er fastlagt i entrepris kontrakterne, hvorefter der undertiden også skal henstå restbeløb som garanti efter arbejdets udførelse.

Der udarbejdes efterkalkulationer på entrepriserne og kalkulationer på regningsarbejder. I begge tilfælde indkædes tillæg for brug af eget eller lejet materiel. Administrationsudgifter, som ikke direkte kan henføres til arbejdet fordeles ikke på de udførte arbejder, men inddækkes gennem dækningsbidrag til disse udgifter og nettofortjenesten.

Ejendommenes lejeindtægter indbetales månedsvi den 15. i hver måned sammen med varmebidrag, der efterreguleres efter varmeperiodens udløb. For den projekterede ejendom er der indhentet tilbud på tømrer-, snedker-, glarmester og blikkenslagerarbejdet m. v., og disse tilbud er accepteret.

Selskabet ledes af en direktør, og på hovedkontoret er desuden beskæftiget en anden civilingeniør, en bogholder, en kasserer, en kontorist og to kontordamer.

III.

På grundlag af foranstående oplysninger ønskes udarbejdet:

1. Kontooversigt – optegnet i T-form, som viser de vigtigste konti i sammenhæng med angivelse af posteringslinier og kortfattede kommentarer til særlige posteringer og til forklaring af, hvorledes opgavens kontomæssige hovedkrav tilfredsstilles. Der ønskes ingen egentlig kontoplan.

2. Detaljeret konteringsinstruks til konti vedrørende igangværende og færdiggjorte arbejder samt den projekterede nybygning.
3. Forslag til regnskabsmæssig forretningsgang.

Handelshøjskolen i Århus.

Den erhvervsøkonomiske eksamen. 1958.

Erhvervsøkonomi II (uden hjælpemidler). Til opgavens besvarelse gives 4 timer.

En velkonsolideret, dansk industrivirksomhed fremstiller en dagligvare i 2 varianter, der på hjemmemarkedet sælges som egentlige mærkevarer under navnene Popular og Special. Af varemærket Special har man desuden en betydelig export til exportmarkederne A og B. Begge varemærker sælges kun i $\frac{1}{2}$ kg pakninger.

Varemærket Popular har han produceret i de sidste 20 år, og de 5 konkurrenter, der i dag findes i branchen, har en årrække solgt tilsvarende varemærker, der kvalitetsmæssigt adskiller sig meget lidt fra Popular. Priskonkurrencen har for disse varemærkers vedkommende i de senere år været neutraliseret. Prisen på Popular er i øjeblikket kr. 2,00 pr. pk. ab fabrik og påtænkes ikke ændret.

Varemærket Special har man produceret de sidste 3 år. Prisen på dette varemærke, der har forskellige fortrin frem for de varemærker, der fandtes på markedet, da Special blev lanceret, har hidtil på hjemmemarkedet været kr. 3,75 pr. pk. ab fabrik. Til denne pris havde man i de to første produktionsår et årligt salg til hjemmemarkedet på 300.000 pk. Koonkurrenterne har imidlertid nu startet en produktion af tilsvarende mærker, der sælges til lavere priser. Som følge heraf er afsætningen af Special i løbet af det sidste år gået stærkt tilbage. Prisen ab fabrik for Special er i øjeblikket til exportmarked A kr. 2,70 pr. pk. og til exportmarked B kr. 2,60 pr. pk.

Fremstillingsprocessen for Popular og Special er næsten identisk. Forskellen mellem de 2 mærker beror alene på de til fremstillingen anvendte råmaterialer og emballagen. Virksomheden er i besiddelse af 2 produktionsanlæg, der betegnes som henholdsvis hovedanlægget og reserveanlægget. Da de direkte omkostninger pr. pk. er væsentlig højere ved produktion på reserveanlægget end på hovedanlægget (jfr. bilag II), benyttes reserveanlægget kun, når hovedanlæggets kapacitet ikke slår til. Hovedanlæggets kapacitet er 500.000 pk. årlig og reserveanlæggets kapacitet er 350.000 pk. årlig. Disse kapacitetstal gælder, uanset hvordan produktionen er fordelt på Popular og Special. Overarbejde og flerholdsdrift er udelukket.

Virksomheden overvejer at erstatte hovedanlægget med et nyt og mere moderne anlæg, der inclusive installation i øjeblikket vil koste kr. 1.400.000, og som har en kapacitet på 1.200.000 pk. årlig. Et sådant anlæg forventes at have en økonomisk levetid på mindst 10 år. Det hidtidige hovedanlæg er i status opført til kr. 180.000, og man har hidtil afskrevet det med kr. 60.000 årlig. Hvis man ikke udskifter det forinden, regner man med, at man om 3-4 år må ofre kr. 110.000 på en hovedreparation. Dets scrap-værdi forventes uanset udskiftningstidspunktet netop at kunne dække demonteringsomkostningerne. En eventuel udskiftning kan ske så hurtigt, at man kan se bort fra tab i forbindelse med produktionsstandsning, og det nye anlæg kan installeres i den eksisterende bygning uden ombygning. Reserveanlægget er i status nedskrevet til kr. 1,00 og forventes at være anvendeligt endnu ca. 5 år. Virksomheden regner i sine investeringskalkyler med en kalkulationsrentefod på 10 % p. a.